

Rok IV: 2006

Data odczytu: 20.09.2006

Biuletyn

Koła Miłośników Dziejów Grudziądza

Odznaka Krajoznawcza
Województwa Kujawsko -
Pomorskiego

Numer 26 (100)

Data wydania: 20.09.2006

mgr Krzysztof Czerepowicki

Odznaki krajoznawcze i turystyczno - krajoznawcze regionu grudziądzkiego

Krajoznawstwo, to według „Słownika języka polskiego” (tom I. str. 1036) *„ruch społeczny popularyzujący wiedzę o kraju (regionie) między innymi poprzez organizowanie wycieczek, obozów wędrownych o charakterze poznawczo - dydaktycznym; poznawanie kraju (regionu) w zakresie różnych dziedzin, np. archeologii, geografii, historii, etnografii itp.”*

Jak wynika z wyżej przytoczonej definicji - krajoznawstwo, to zdobywanie wiedzy obejmującej różne dziedziny życia poprzez między innymi kontakt z przeróżnymi obiektami krajoznawczymi. Takiemu działaniu towarzyszyć może zdobywanie odznak krajoznawczych czy też turystyczno - krajoznawczych. Zwiedzenie oraz poznanie - odpowiednich pod względem jakości i ilości - obiektów krajoznawczych jest dla zdobywców odznak głównym warunkiem do spełnienia. Innymi niezbędnymi kryteriami według regulaminów mogą być np. określone zadania do wykonania związane z tematyką lub regionem, którego dotyczy odznaka czy też przebycie określonych szlaków turystycznych.

Poprzez ustanawianie odznak krajoznawczych poszczególne ogniwa Polskiego Towarzystwa Turystyczno - Krajoznawczego usiłują - najczęściej z powodzeniem - spopularyzować konkretną dziedzinę krajoznawstwa (np. budownictwo sakralne czy też architekturę drewnianą) lub konkretny region.

Najważniejszymi w krajoznawstwie są ustanowione w 1993 roku: dwustopniowa (*brązowa i srebrna*) Regionalna Odznaka Krajoznawcza oraz mająca cztery stopnie (*brązowy, srebrny, złoty i złoty z szafirem*) Odznaka Krajoznawcza Polski.

Z inicjatywy regionalnych działaczy PTTK, niejednokrotnie z potrzeby serca powstawały i ciągle powstają regionalne odznaki krajoznawcze, których regulaminy odnoszą się do większej lub mniejszej części Polski.

„Warszawska Odznaka Krajoznawcza”, „Krajoznawcza Odznaka Morska”, „Turysta Ziemi Tarnogórskiej”, „Przyjaciel Opola” czy też „Miłośnik Pojezierza Brodnickiego” - oto nazwy kilku odznak, które wskazują, jak duże są różnice w wielkości regionu dotyczącego danej odznaki. Są też odznaki, których zasięg wykracza poza granice Polski i tak jak np. odznaka „Turysta Euroregionu Nysa” obejmuje tereny Czech i Niemiec. Niektóre regulaminy dopuszczają zdobywanie odznak tylko przez osoby uprawiające określoną dziedzinę turystyki kwalifikowanej - np. „Dookoła Województwa Zachodniopomorskiego” - dla turystów kolarzy. Jednak regulaminy większości odznak określają jedynie, jakie obiekty w regionie należy zwiedzić, nie bacząc na to w jaki sposób turysta się przemieszcza.

Regionalne odznaki krajoznawcze mogą być jednostopniowe - np. „Miłośnik Twierdzy Grudziądz” lub wielostopniowe - np. „Turysta Chełmna”. W regulaminach mogą być zawarte ograniczenia czasu zdobywania - np. „Wędrownik Kujaw i Pomorza”. Tych ograniczeń też może nie być, jak to jest w przypadku „Odznaki Krajoznawczej Województwa Kujawsko - Pomorskiego”. Niektóre odznaki popularyzują ściśle określony rodzaj obiektów - np. „Szlakiem Zamków w Polsce” czy też „Szlakiem Pałuckich Kościołów Drewnianych”. Są odznaki o tematyce historycznej - np. ogólnopolska odznaka „Szlakiem Cystersów w Polsce”, regionalna - „Chryścianizacja Pomorza”, interdyscyplinarna - „Bitwy Warszawskiej 1920 roku”, kolarska - „Wielkiej Bitwy 1409 - 1411 roku”. W bardzo licznej gamie odznak można znaleźć takie, które związane są z postaciami historycznymi i współczesnymi, bohaterami narodowymi czy też ludźmi kultury np. papieżem Janem Pawłem II, kardynałem Stefanem Wyszyńskim, gen. Józefem Bemem, Józefem Chełmońskim, Fryderykiem Chopinem, św. Maksymilianem Kolbe. Są nawet odznaki poświęcone formacjom wojskowym np. odznaka „Szlakami 19 Pułku Ułanów Wołyńskich”. Ponadto istnieją odznaki okolicznościowe czy też jubileuszowe, których regulaminy obowiązują w ściśle określonym przedziale czasowym, najczęściej związanym z jakąś rocznicą np. „70 lat Niepodległości”, „Szlakami Insurekcji Kościuszkowskiej”, którą można było zdobywać od maja 1993 do końca 1994 roku. Zdobywanie niektórych odznak wymaga odbycia wycieczek w różnych porach roku np. „Miłośnik Puszczy Kampinoskiej”. Przy okazji uprawiania turystyki i krajoznawstwa można zdobywać odznaki związane z pokrewnymi dziedzinami - fotografią i kolekcjonerstwem - np. „Chomik”, „Kolekcjoner Krajoznawca”, „Odznaka Fotografii Krajoznawczej”.

Idea zdobywania odznak wydatnie przyczynia się do poznawania naszego kraju, uczy systematyczności i jest dokumentowaniem naszych turystycznych i krajoznawczych poszukiwań.

Odznaki regionalne służą też popularyzacji idei „małych Ojczyzn”, regionalizmu i są wielce atrakcyjną formą poznawania kraju. Odznaki krajoznawcze mogą być również niepowtarzalną pamiątką z pobytu w danym regionie i przeżytych przygód.

Na odrębną uwagę zasługuje fakt, że regulaminy niektórych odznak - na razie w nielicznych przypadkach - uwzględniają uczestnictwo w ich zdobywaniu osób niepełnosprawnych.

Nie wszystkie odznaki są odznakami „wprowadzanymi w życie” przez PTTK. Są bowiem i inne organizacje, które przyczyniają się do rozwoju tej dziedziny życia. I tak np. Parafialny Klub Sportowy „Markus” z Łodzi ustanowił i prowadzi „Odznakę Turystyczną im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego”, Wydział Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy w niedalekiej przeszłości przyznawał odznaki „Miłośnik Brdy” czy też „Miłośnik Wdy”.

W całej pałecie różnorodnych odznak krajoznawczych oraz turystyczno - krajoznawczych „funkcjonujących” na terenie całej Polski, jednego czy też wielu regionów znaleźć możemy też i te, które dotyczą miasta Grudziądz i powiatu grudziądzkiego.

By ułatwić szerokiej rzeszy turystów usystematyzowanie posiadanych wiadomości oraz by przyczynić się do lepszego poznania naszego regionu postarałem się zebrać dane dotyczące - mam cichą nadzieję - wszystkich odznak mających coś wspólnego z naszym miastem i powiatem.

Wszystkie informacje na ten temat zostały zawarte w wydawnictwie „Odznaki krajoznawcze i turystyczno - krajoznawcze regionu grudziądzkiego”. Całość opracowania podzieliłem na dwie części. W pierwszej umieściłem odznaki aktualnie „funkcjonujące” w grudziądzkim Oddziale PTTK im. ks. ppłk. dr. Władysława Łęgi. Druga część obejmuje odznaki ogólnopolskie, wojewódzkie czy też ponadregionalne, których zdobycie wymaga również „zaliczenia” obiektów leżących na terenie naszego miasta i powiatu.

Działacze naszego Oddziału PTTK „powołali” do życia cztery aktualnie obowiązujące odznaki krajoznawcze. Najstarszą - uchwaloną 27 marca 2003 roku - jest Odznaka „**Znam Grudziądz i okolice**” ustanowiona dla uczczenia 50 rocznicy powstania i działalności grudziądzkiego oddziału w strukturach Polskiego Towarzystwa Turystyczno - Krajoznawczego. Pomysłodawcami odznaki i autorami regulaminu są Krzysztof Czerepowicki i Jan Kamiński. Autorem projektu wizerunku odznaki jest Jan Kamiński. Drugą w kolejności wprowadzenia jest Odznaka „**Miłośnik Twierdzy Grudziądz**”. Odznaka została ustanowiona w celu popularyzacji walorów krajoznawczych Grudziądz i jego okolic, w szczególności obiektów fortyfikacyjnych dawnej Twierdzy Grudziądz. Wprowadzona ona została do życia uchwałą z dnia 13 maja 2004 roku. Autorem zarówno regulaminu jak i projektu wizerunku odznaki jest Tomasz Simiński - Stanny. Kolejne dwie odznaki istnieją od 19 stycznia 2006 roku. Wtedy to Zarząd Oddziału PTTK im. ks. ppłk. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu swoją uchwałą ustanowił i wprowadził w życie regulaminy: Regionalnej Odznaki Krajoznawczej „**Szlakiem zamków, dworów i pałaców Ziemi Chełmińskiej**” oraz Regionalnej Odznaki Krajoznawczej „**Szlakiem kościołów gotyckich Ziemi Chełmińskiej**”. Odznaki te wprowadzono w celu spopularyzowania walorów krajoznawczych, historycznych i turystycznych Ziemi Chełmińskiej i jej

pogranicza oraz w celu ocalenia od zapomnienia niektórych zabytkowych obiektów architektury militarnej i rezydencjonalnej regionu, a także w celu upowszechnienia i znajomości gotyckiej architektury sakralnej. Pomysłodawcami tych odznak jest grupa działaczy grudziądzkiego Oddziału PTTK.

W drugiej części opracowania znaleźć można odznaki mające zasięg ogólnopolski, wojewódzki czy też ponadregionalny. Wspomniana na wstępie „**Odnaka Krajoznawcza Polski**” posiada opracowany przez zespół pod redakcją wybitnego krajoznawcy senatora Włodzimierza Łęckiego tzw. „Kanon Krajoznawczy Polski”. W „Kanonie ...” tym znalazły się również obiekty z naszego regionu. Grudziądz reprezentowany jest przez „zespół spichrzów nad Wisłą”. Oprócz tego w „Kanonie ...” znalazły się „ruiny zamku krzyżackiego” w Radzynie Chełmińskim. W naszym województwie najważniejszą jest „**Odnaka Krajoznawcza Województwa Kujawsko - Pomorskiego**”. Kanon jej zawiera dużą liczbę (około 60) obiektów krajoznawczych z samego Grudziądza oraz tych leżących na terenie powiatu.

W całej publikacji celowo nie ujmowałem licznych odznak turystyki kwalifikowanej, w regulaminach i kanonach których często pojawiają się obiekty czy też miejsca leżące na terenie naszego powiatu lub miasta. Ponadto istnieje cała gama innych nie ujętych w tym miejscu odznak krajoznawczych nie wyszczególniających „z imienia i nazwiska” obiektów na terenie tego czy innego regionu lub województwa, a których „zaliczenie” powoduje ich zdobycie. Mam na myśli np.: Odnakę Krajoznawczą „Szlakiem architektury drewnianej w Polsce”, Odnakę Krajoznawczą - Turystyczną „Szlakami architektury sakralnej w Polsce” czy też Odnakę „Przyjaciół Naturalnego Środowiska”.

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisch, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski